

ምዕራፍ ሸምንተ

ዓርሰኛ ምኽክል

ዕላማታት እዚ ምዕራፍ፡

ተምሃሮ እዚ ምዕራፍ ብዝግባእ ምስተምሃርኩም፡-

- እንታይነት ማሕበራውን ምጣነ-ሃፍታውን ዕግዕተኛነት ትግንዘቡ፡፡
- ናይ ገዛ ርእሰኛ ፅኑዕ እምነት ምስ ናይ ካልኦት ሰባት ሓሳብ ናይ ምስምዕማዕ ኣድላይነት ትግንዘቡ፡፡

8.1 ረብሓ ዓርሰኛ ምኽክል

- ብመሰረት ኣብ ሓምሻይ ክፍለ ዝተምሃርኩምዎ ብዝተፈላለዩ
- ተጎንፎታት ዝተረዳእኹምዎ ረብሓ ዓርሰኛ ምኽክል ግለፁ፡፡ ኣብ ኸባቢኹም ብባህሎም ይተኣማመኑ እዮም እትብልዎም ሰባት ስም ጥቐሱ፡፡
- ንምንታይ ከምኡ ትብልዎም ከምዘለኹም ምኽንያታትኩም ግለፁ፡፡

ዓርሰይ ኪኣለ እየ

ክእለተይን ዓርሰይን መዚነ ፈለጠየ፤
 ዝኸእሎ ከም ዓቕመይ ነጠፈ ክሰርሕየ
 ዝፈልጦ እናካፈልኩ ኣነውን እናተምሃርኩ
 ካብ ዕግዕተኛነት ካብ ምዕዋትውን ዳሓንኩ
 ካብ ሰብ ከምዘይ ንእስ ብዓርሰይ ተኣማመንኩ
 ካብ ደጊም ኣይነብርን ምስ ሰብ ተፀጊዐ
 ኣእዳወይ ንልመናን ምዕዋትን ዘርጊሐ

ዓርሰይ በዓርሰይ ከማሓድር'የ
አይኾንን ተመፅዋቲ ሰሪሐ ክረክብ'የ
ዓርሰይ ስለዝኻኣልኩ ጥንካረ ረኺብ'የ።

መልመዲ - 1

ብመሰረት ኣብ ላዕሊ ዝቐረበ ግጥሚ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ዓርስኻ ንምኽኣል እንታይ ምግባር የድሊ?
2. ካብቲ ግጥሚ ዓርስኻ ብምኽኣል ዝርከቡ ረብሓታት ዝገልፁ ሓረጎታትን ተለላታትን ብምውፃእ ተመያየጥሎም።

ዓርስኻ ምኽኣል እንትበሃል በብብርኩ ዘሎ ናይ ዓርስኻ ፍልጠት፣ ምጣነ ሃፍታዊ ዓቕምኻን ጉልበትኻን ብምጥቃም ሓላፍነት ወሲድኻ ንባዕልኻ፣ ስድራኻን ሃገርኻን ዝረብሕ ተግባር ብምፍፃም ካብ ፅግዕተኛነት ምንጋፍ ማለት'ዩ። ብኸምዚ ኹነት'ውን ኣብ ገዛ፣ ቤት ትምህርቲ፣ ማሕበራዊ ርክብ፣ ምጣነ-ሃፍታውን ኾነ ኣርኣእያ ፅግዕተኛ ካልኣት ከይኾንካ ናይ ባዕልኻ ቁሳውን መንፈሳውን ድልየታት ንምርዋይ የኸእል። ንኣብነት ተምሃሮ ሓላፍነት ብምውሳድ ዓርሶም ኪኢሎም ክፍፅምዎም ዝግብኡ ተግባራት ስነ ስርዓት ቤት ትምህርቲ ኣኸቢሮም ትምህርቶም ብንጥፈት /ብንቕሓት/ ምምሃር'ዩ።

ከምዚ እንተገይሮም ንዓርሶም፣ ስድርኣምን ሃገሮምን ዝጠቐሙ ዜጋታት ይኾኑ። ትምህርቶምን መፅናዕቶምን ብዘይሻመ ንወለዶም ብስራሕ ምሕጋዝን ንዓርሶም ብምሕጋዝን ንቐፃሊ ህይወቶም ስጦም መሰረት ምቕማጥ የደሊ።

ብሓፈሻኡ ዓርስኻ ምኽኣል ንማሕበራውን ምጣነ ሃፍታውን ፅግዕተኛነት ከይተቐላፅኻ ዓርስኻ ብምትእምማን፣ ናይ ዓርስኻ ኣረኣእያ ምኽታል፣ ናይ ዓርስኻ

ቕዋም ምውሳኔን ምውሳኔንን የኸከለ። ዓርሶም ዝኸከለ ሰባትውን ስሚዲት ማዕርነት ስለ ዝስመያም ካብ ካልኣት ንዝርከብ ረብሓ ጉምብሕ ጥልዕ ኣይብሉን። ተመፅወቲውን ኣይኮኑን። ስለዚ ነፃነቶም ሓሊዮም ብናይ ዓርሶም ተበግሶን ሓላፍነትን ዝስርሑ ህርኩታት ሓይልታት ልምዓት ይኾኑ።

መልመዲ - 2

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ካብ መንጎኹም ሓደ መመያየጥን ፅሓፍን ምረፁ። ካብኡ ኢድኹም እናውፃእኹም ዓርስኻ ምኸከል ዝህቦ ረብሓ ዘርዘሩ። እቲ ፀሓፊውን ኣብ ፀሊም ሰሌዳ ይፅሓፍ። ብምቕፃል ካብቶም ተዘርዘሮም ዝተፅሓፉ ትኸከል ዝኾኑን ትኸከል ዘይኾኑን ብምኸንያት እናፈለኹም ተመያየጡ። ኣብ መወዳእታውን ኣብ ሓበራዊ ምርድዳእ ብፅሑ።

8.2 ፅግዕተኛነት

8.2.1 ፅግዕተኛነት እንታይ'ዩ?

ምስሊ 8.1 ኣብ እዋን ፈተና ዝቐድሕ ተምሃራይ

- ኣብ'ቲ ስእሊ እንትቐድሕ ዝረኣ ዘሎ ተምሃራይ ፅግዕተኛ ዝኾነሉ ምኸንያት እንታይ ይመስለኩም?
- ኣብ'ቲ ምስሊ እናቐድሑ ዝረኣ ዘሎ ተምሃራይ ካብ ፅግዕተኛነት ተላቂቹ ዓርሱ ንኸኸከል እንታይ ክገብር ኣለዎ?

እቲ ፅግዕተኛ ቆልዓ

አይተ እስማዒል፤ ፊትሕያ ኣሕመድን ዝበሃሉ ክልተ ቆልዑ ኣለውዎም። ብተወሳኺ'ውን ዘይኑ ዝበሃል ደኽታም የዕበዩ እዮም። ዘይኑ ወለዱ ስለዝሞትዎ'ዩ አይተ እስማዒል ዘዕብይዎ ዘለው።

ኣሕመድ ምልዓል ኸብደት የዘውትር'ዩ። ምግብ'ውን ብጣዕሚ'ዩ ዝምገብ። ብምኻን ድማ ሰብነቱ ብጣዕሚ ጥንኲርን ዝተሃነፀን'ዩ። ፊትሕያ ክዳውንቱ ትሓፀበሉ'ያ። ዘይኑ ድማ መደቀሲ ክፍሉ የፅርየሉ። ኣሕመድ ተሰሪሖ ዝቐረበሉ ምግብ ንኸበልፅ'ውን መሕፅቢ ኢድ ማይ ብቐልጡፍ እንድሕር ዘይቐረበሉ ይኸራ። ኣብ ቤት ትምህር'ውን ደቂ ክፍሉ ስለዝፈርሖ ኣብ እዋን ፈተና የቐድሕዎ እዮም።

ዘይኑ ግና ፅግዕተኛ ክኸውን ስለዘይደለ ኣብ ገዛ ዓቕሙ ዝፈቐዶ ይሕግዝ'ዩ። ፍልጠት ክረክብ ስለ ዝደለ'ውን ትምህርቱ ከእዋኑ ኣፅኒዑ። ዝተሞሃቦ ዕዮ ገዛ ብቐልጡፍ ሰሪሖ ናብ ጋራኻር አይተ እስማዒል ይኸይድ። ኣብኡ'ውን ንመካኒካት መፋቱሕ እናቀባበለ ዝስርሖ ስራሕ የስተባህልዩ።

አይተ እስማዒል ብስራሕቲ ዘይኑ ሞላኳ እንተተሓጎሱ ብኸነታት ኣሕመድ ግና ብጣዕሚ ይሓዝኑ እዮም። ናይ ቐፃሊ ከይወቱ ብጣዕሚ የሕሰቦም ነይሩ። ሓደ መዓልቲ ኣሕመድ ዘለዎ ሓደገኛ ኸነታት ዝርድእሉ ብልሓት ዝረኸቡ ስለዝመሰሎም! ንኸልቲኦም ፀዊዖም “ኣነ እናኣረግኩ እየ” ስለዚ ካብ ክልቲኹም ሓደኹም እቲ ጋራኻር ብሓላፍነት ከተመሓደርዎ ኢኹም። ብቐዳምነት ግና ሓደኹም ምእንታን ምምራፅ ክኸእል ብዛዕባ ጋራኻር ዘለኩም ፍልጠት ንምምዛን ፈተና ክህበኩም እየ በሉዎም።

ዘይኑ ቐልጥፍ ኢሉ “ሕራይ” በለ። ኣሕመድ ግና ዝኾነ ስራሕ ሰሪሖ ስለዘይፈልጥ ወይ ድማ ካልኣት ክሰርሖ ከለው ሪኡ ስለዘይፈልጥ ዓርሰ እምነት ከሓደሮ ኣይካኣለን። ሽዑ ንሽዑ ድማ ሓሪቕ “ኣቦይ ኣነ ወድኻ እየ። ስለዚ ምስዝኾነ ፅግዕተኛ ኣይወዳደርን” በሎም።

አይተ እስማዒል ድማ ብዝበለፀ ባህሪ ፅግዕተኛ ዘለዎ ኣሕመድ ምዃን ብግልፂ ስለዝተርአዮም ብጣዕሚ ሓዚኖም፡፡ “ፅግዕተኛ ንስኻ እምበር ዘይኑ ኣይኮነን” በልዎ፡፡

መልመዲ - 3

ብመሰረት እቲ ምንባብ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. አይተ እስማዒል ዘይኑ ፅግዕተኛ ኣይኮነን ክብሉ ከለው እንታይ ማለቶም እዮም?
2. ኣሕመድ ዓርሰ እምነት ሃሊዮዎ ከይወዳደር ፅንቅፋት ዝኾኖ ነገር እንታይ'እዩ?
3. ብናትኩም ኣተሓሳስባ ካብ ዘይኑን ኣሕመድን ፅግዕተኛ ኣተሓሳስባ ዘለዎ መን'ዩ?
4. ኣሕመድ ንቐፃሊ ህይወቱ ዓርሰ እምነት ዘለዎን ዓርሱ ዝመርሕን ዘመሓዳድርን ዜጋ ንክኸውን እንታይ ክገብር ኣለዎ?

ፅግዕተኛ ማለት ናይ ባዕልኻ ቁሳውን መንፈሳውን ድልየት ብናይ ካልኦት ፍልጠት፣ ገንዘብን ጉልበትን ንክማላእ ምድላይ ማለት'ዩ፡፡ እዚ ድልየት ዓቕምና ከይንጥቀመሉን ንዓርስናውን ክብሪ ከይህልወና ብምግባር ናዕነትና ንካልኦት ኣሕሊፍና ክንህቦ ይገብረና፡፡ ኣብ ዓርስናውን እምነት ስለዘይህልወና ስራሕቲ ንምስራሕ ፈራሓት ንኸውን፡፡ ስራሕ እንተዳኣ ዘይሰሪሕና ድማ ፍልጠትና ክምዕብል ኣይከእልን፡፡ ፍልጠትና ባዕልና እነዕብዩሉን ውፅኢታዊ ስራሕቲ እንሰርሓሉን ዕድመ ንእስነትና ብሸለል መለል ክነሕልፎ ይገብረና፡፡ እዚ ድማ ሸከሚ ሃገር ናይ ምዃን ዕድል ይፀበዩና፡፡ ስለዚ ፅቡቓት ዜጋታት ኮይንና ንሃገርናን ንወገንናን ዕብየትን ምዕባሉን ምስራሕ ምእንታን ክንከእል ፅግዕተኛ ኣተሓሳስባ ካብ እዋን ንእስነትና ጀሚርና ከነወግዶ ኣለና፡፡

መልመዲ - 4

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ፅግዕተኛነት ዓርስና ብፍልጠት ከይነበሊ ፅንቅፋት ዝኾነና ብኸመይ'ዩ?
2. ፅግዕተኛነት ዓርሰ እምነት ከመይ ገይሩ የስእን?
3. ፅግዕተኛነት ከመይ ገይሩ ነፃነትና ከስእነና ይኸእል?

8.2.2 ማሕበራውን ምጣነ ሃፍታውን ፅግዕተኛነት

- ዘይሕጋዊ ንግዲ ዘስዕቦ ማሕበራውን ምጣነ ሃፍታውን ጉድኣት ግለፁ?

ሕንቅሕንቅሊተይ

ሕንቅሕንቅሊተይ ቁፅር 1	ሕንቅሕንቅሊተይ ቁፅር 2
<p>1. ሕንቅሕንቅሊተይ ሰናቢተይ</p> <p>ሕቶ፡- ዘይሕጋዊ ንግዲ ጉድኣቱ እንታይ'ዩ?</p> <p>መልሲ፡- ፅሬት ዘይብሎም፣ ዘይተመርመሩ መድሓኒታትን ምግብታትን ናብ ውሽጢ ዓዲ ክኣትው ምግባሩ</p> <p>ሕቶ፡- ካለእኸ እንታይ ይጎድእ?</p> <p>መልሲ፡- ኣፅዋር ውግእ መፈጸሚ ገበን፣ ኣእምሮ ዝጎድእ ዘደንዝ ደብ እናጠሓሱ ብሕቡእ ይሓልፍ ሰላምን ጥዕናን ህዝቢ ይህውኹ</p>	<p>2. ሕንቅሕንቅሊተይ ሰናቢተይ</p> <p>ሕቶ፡- ዘይሕጋዊ ንግዲ የድኪ ሃገር ፣ ተፀባይ፣ ፅግዕተኛ ይገብር እዚ ከመይ ከምዝኾነ መን ይነገር?</p> <p>መልሲ፡- ኣነ ክገለፃ እየ፡፡ ቐረፅ ከይኸፈለ ከምዝሓልፍ ይፈልጥ፡፡ ዘይህጋዊ ነጋዶ ዓይኖም ሸፈኖም ንልምዓት ዝውዕል ግብሪ ኣዋጅዎም ገንዘብ ህዝብታት የቐርዩ ሰሪቆም፡፡</p> <p>ሕቶ፡- እሞ እንታይዳኣ ይሓይሽ!</p> <p>መልሲ፡- ኢትዮጵያ ኣብ መስመር ሃፍትም ክትሰራዕ፣ ካብልቓሕ ነፃ ከይና ክትኮርዕ፣ ንሰላምን ጥዕናን ህዝባ ዝህውኹ፣ ካብ እቶት ግብሪ፣ ቐረፅ፣ ሰሪቕ ዘትርፍ፣ ክንዋንኦ ኢና ሸሊኹ ከይሓልፍ፡፡</p>

ስእሪ 8.2 ዘይሕጋዊ ንግዲ ሃገር ይጎድእ

መልመዲ - 5

ብመሰረት ዝቐረበ ሕንቅሕንቅሊተይ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብ ላዕሊ ዝቐረበ ሕንቅሕንቅሊተይ ብግቡእ ኣፅኒዕኹም ብቃልኹም ሒዝኩም ከክልተ ብምኛን ብፀወታ ሕንቅሕንቅሊተይ መሰረት ተፃወቱ።
2. ሓደ መማያየጥን ሓደ ፀሓፍን ምረፁ። ብምቕፃል ኣብ ውሽጢ እቲ ሕንቅሕንቅሊተይ ዝተገለፀ ዘይሕጋዊ ንግዲ ኮንትሮባንድ ኣብ ልዕሊ ሃገር ዘብፀሖ ምጣነ ሃፍታውን ማሕበራውን ጉድኣታት ብዝርዝር እናጠቐስኩም ተመያየጡ።

ኣቐሖ ብዘይ ሕጋዊ መንገዲ (ብኮንትሮባንድ) ናብ ውሽጢ ሃገር እንተኣትወ ወይ ድማ ካብ ሃገር እንትውፁ ብዛዕባ ምትሓዞም በብግዚኡ ብመራኽብቲ ሓፋሽ እንትዝረብ ንሰምዕ ኢና። እቶም ንብረታት ጥራሕ ምሓዝ ኣይኮነን በዓል እቲ ንብረትውን ናብ ኣብያተ ፍርዲ ቐሪቡ ብዝሕ ዝበለ ቅፅዓት ገንዘብን ማእሰርትን ይወሰኖምዮ። እሞደኣ እዚ ኹሉ ጠመተ ንንግዲ ኮንትሮባንድ ንምንታይ ዝተሞሃበ ይመስልኩም?

ምክንያት ዘይሕጋዊ ንግዲ፣

ሕጊ እታ ሃገር ብምጥሓስ ካብ ሕጊ ወፃኢ ብዝኾነ መንገዲ ዶብ እናስገሩ ሸቀጣት ካብ ሃገር ዝወፀሉን ዝኣትዉሉን ተግባርዮ። ብምኳኑ ድማ መንግስቲ ንዝተፈላለዩ ስራሕቲ ማሕበራዊ ግልጋሎት ክግልገለሉ ዝክእል ካብ ቐረፅን ሸርፊ ወፃኢን ዝርከብ ኣታዊ ክስእን ብምግባር ሃገርና ንምጣነ ሃፍቲ ፅግዕተኛነት የሳጥሓ። ብኻሊእውን ምስ ባህልና ተፃረርቲ ዝኾኑን ኣብ ውሽጢ ማሕበራዊ ህይወት ፀገማት ዘስዕቡን ፖስተራት፣ ፊልሞታት፣ ስእልታት ...ወዘተ ይኣትዉ። ኣፅዋር ኩናት ብሕቡእ ዶብ ጥሒሶም ንክኣተዉ ይገብር። እዞም ካብ ሕጊ ወፃኢ ናብ ውሽጢ ሃገር ዝኣትዉ ኣፅዋር ኣብ ኢድ ዘይተፈቐደሎም ሰባት ብምእታው ንስራሕቲ ራዕድን ክትራንን ይውዕሉ።

ፅርዮት ምህርቲ፣ ዕድመ ግልጋሎት፣ ብመንፈስ ኮነ ብኣካል ጉድኣት ዘየብፅሑ ምኳኖም... ብበዓል ሙያ መረጋገዒ ዘይተዋሃቦም ምግብታትን መድኣኒታትን ናብ ሃገር ክኣትዉ ይግባር።

ብደረጃ ዓለም ናብ ዝተወደበ ምንቅስቃስ ገበን እናዓበየ ዝኾደ ኣእምሮ ዝጎደእ ኣሻሽ ዝመሓላለፍ በዚ ዘይሕጋዊ ንግዲ ኣቢሉ እዩ። ስለዚ ኣብ ሃገር ልዑል ማሕበራውን ምጣነ ሃፍታውን ቅልውላው ዘስዕብ ብምኳኑ ኩሉ ሰብ ዘይሕጋዊ ንግዲ ጠንቂ ምዕባለን ሰላምን ምኳኑ ክፈልጥን ክዋግኦን ይግባእ።

መልመዲ - 6

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ዘይሕጋዊ ንግዲ ኣብ ምጣነ ሃፍታውን ማሕበራውን ህይወት ዘስዕቦ ጉድኣት ዘርዝሩ።
2. ኣብ ስራሕ ዘይሕጋዊ ንግዲ (ኮንትሮባንድ) ዝሳተፉ እንታይ ዓይነት ባህሪ ዘለዎም ሰባት እዮም?

8.3 ዓርሰ እምነት

8.3.1 ባህሪ ዓርሰ እምነት ዝግለፅሎም መንገድታት

- ዓርሰ እምነት ዝግለፅሎም እዮም እትብልዎም ተግባራት ዘርዝሩ።
- ዓርሰ እምነት ዘለዎም ተምሃሮ ኣብ ውሽጢ ቤት ትምህርቶም ዝፍለጡሎም ባህርያት ግለፁ።

ውፅኢት እቲ ተምሃራይ

መምህር ውፅኢት ፈተና ተምሃሮ ብቻል ኣብ ምዝራብ ነይሮም። ኣብ መንገሉ ኣደ ተምሃሪ ኣብ ጎኑ ንዘተቐመጠ ተምሃሪ ብሰላሕታ፡-

“መምህር ውፅኢቲይ ኣጋግዮምዎ እዮም” በለ። መሓዙኡውን “ኧረ ሱቕ በል ከመይ ገይርካ ተጋጊኻ ትብለኒ ኢሎም ክኸርዩ እዮም” በሎ።

“ኣነ ርግፀኛ እየ። ከረድኦም ይኸእል እየ” በለ። ድሕሪዚ ካብ ዝተቐመጠሉ ተልዒሉ መምህር ውፅኢቲይ ኣጋግየሙለይ እዮም በሎም።

መምህርውን ብምኽራይ “ወረቐት ፈተናኹም ብትኸክል ምስኣረምኩ እየ መዝጊብ ኣምዒአዮ” ይብሉዎ።

“አየ! መምህር ፈጸሙ ኣይኮነን። ኣነ ኣብ ውሽጢ ክፍለ ዝዋሃብ ትምህርቲ ብስርዓት ተኸታቲለ እየ። ዝተዋሃቡ ዕዮታት ገዛ ኩሎም ሰሪሐ እየ። ንፈተናውን ተዳልየ እየ ኣቲየ። ብስርዓት ሰለዝተዳለኸውን እቲ ፈተና ኣይኸበደንን። ስለዚ እዚ ዝተዛረቡኩምኒ ትሑት ውፅኢት ናተይ ክኸውን ኣይኸእልን በሎም። እቶም መምህርውን እቲ ተምሃራይ ዘቕረቦም መረዳእታታት መእመንቲ ስለዝኾኑ ናብ ቤት ፅሕፈቶም ተመለሶም ከዱ። ካብኡ ወረቐት ፈተና እቲ ተምሃራይ ኣብ ቤት ፅሕፈት እንትሪኡ ብጣዕሚ ይግረሙ። ምክንያቱ እቲ ተምሃራይ ዘምፀኦ ውፅኢት ብጣዕሚ ልዑል ነይሩ። ናብ ክፍለ ተመለሶምውን ይቕሬታ ሓተቱዎ።

መልመዲ - 7

ብመሰረት እቲ ምንባብ ነዘም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

- ተምሃሮ ሓደ መመያየጥን ሓደ ፀሓፍን ምረፁ። ካብኡ ኣብ ላዕሊ ካብ ዝቐረበ ምንባብ ተላዲልኩም እቲ ተምሃራይ ዓርሰ እምነት ክሓድሮ ዝገብሮዎ ምኽንያታት ብዝርዝር ግለፁ። ኣብ ደፍተርኩም'ውን መዘከርታ ምሓዝ ኣይትረስዑ።

1. ንስኻቲም ከምቲ ንፉዕ ተምሃራይ እዚ ዓይነት ፀገም እንተጓኒፍኩም እንታይ ትገብሩ?
2. እቲ ንፉዕ ተምሃራይ ሓሳቡ ብመምህሩ ተቐባልነት ክረከብ ዘኽእሎ ምኽንያት ግለፁ።

ዓርሰ እምነት ምስ ዓርሰኻ ምኽኣል ስጡም ምትእስሳር ኣለዎ። ኣብ ፅግዕተኛነት ዝነብር ሰብ ብዝኾነ ይኹን ዓርሰ እምነት ዘለዎ ዜጋ ክኸውን ኣይኽእልን። ዓርሰኻ ንምኽኣል ድማ ስጡም ባህሊ ስራሕ ምህላው መሰረታዊ ጉዳይ እዩ። ብህርኩት ባህሊ ስራሕ ተሃኒፁ ዓርሱ ዝኽእል ዜጋ ዓርሰ እምነቱ ኣይተርፍን። ከምዚ ዓይነት ብዓርሱ ዝተኣማመን ሰብ ብዛዕባ ባዕሉ ትኽክለኛ ግንዛብ ዘለዎዩ። ስለዙይ ድማ ተመያይጡ ንምርድዳእን ናይ ባዕሉ ኣተሓሳስባ ምስ ካልኣት ንምስምዕማዕን ጌጋታት ኣሚንካ ንምቕባልን ንምእራምን ኣይፅገምን። ካብዙይ ንላዕሊ ድማ ብዓርሶም ዝተኣማመኑ ዜጋታት ኣተሓሳስባ ካልኣት ብነፃ ስለዘተኣናግዱ ንሃገርና ህንፀት ዴሞክራሲ፣ ሰላምን ልምዓትን ወሳናይ እጃም ኣለዎም።

መልመዳ - 8

ነዘም ዝሰዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ብዓርሰኻ ምትእምግን ምኽኣል ንምንታይ የድሊ?
2. ዓርሰ እምነት ዘለዎም ሰባት መፍለይ ባህሪኦም ግለፁ፡፡

© MOE, FDR Ethiopia
not to be republished

መጠቻለሊ

ዓርሰኛ ምክክል ባህሊ ስራሕ ንምምዕባልን ሓላፍነት ንምቕባል ድልው ምስ ምኃንን ዝተታሓሐዙዮ። ዓርሰኛ ምክክል ስምዒት ዓርሰ እምነት ይፈጥር። ተመፅዋትነት ኣትሪፉ ብማዕረ ምንባር የክእል። በኣንፃሩ ፅግዕተኛነት ዓቕምኻ እናዳኽመ ውድቀት ሞራል ዘስዕብ ጠንቂ ህይወትዮ።

ምጣነ ሃፍታዊ ጥዲና ሃገር፣ ሰላምን ማሕበራዊ ህይወትን ብዝላዓለ ብርኪ ዘናግዕ ዘይሕጋዊ ንግዲ (ኮንትሮባንድ) ውፅኢት ኣተሓሳስባ ፅግዕተኛነት እዩ። ሰለዚ ብዛዕባ ዓቕሚ ዓርሰና ቅነዕ ግንዛብ ብምሓዝ ናይ ባዕልና ኣታሓሳስባ ምስ ናይካልኣት ኣተሓሳስባ ምስምዕማዕ ይግበእና።

ንዓርሰና፣ ስድራናን ሃገርናን ይጠቕሙ እዮም ኢልና ዝኣመናሎም ዋኒናት ብፅንዓት ብምስጓምን ጌጋታትና ኣሚና ምቕባልን ምእራምን ጠቓሚዮ። ንሓንቲ ሃገር ዕብዮትን ምዕባልን ዜጋታት ዓርሶም ንምክክል ዝገብርዎ ፋሕጠርጠርን ዓርሰ እምነትን ወሳኒ ብፅሒት ኣለዎም።

ኣገደስቲ ቃላት

ምፅዋት- እንተይሰራሕኻ ብልመና ካብ ካልኣት ዝርከብ ዝኾነ ነገር

ጉቦ - ሕጋዊ ይኹን ዘይሕጋዊ ዋኒን ንምፍፃም ሕጋዊ ብዘይኾነ መንገዲ ዝህብዎ ወይ ድማ ዝቕበልዎ ገንዘብ ወይ ድማ ካሊእ ዓይነት ውህብቶ፣ መማለዲ።

ፍልጠት ምክፋል- ዝፈልጡዎ ነገር ንካልኣት ክፈልጡ ምግባር።

መጠቻ ለሊ ሕቶታት

I. እዞም ዝስዕቡ ምሉእ ሓሳባት ብምንባብ ዝሓዙዎ ሓሳብ ትኽክል ንዝኾነ “ሓቂ” ትኽክል ንዘይኾነ ድማ “ጌጋ” እናበልኩም መልሱ፡፡

1. ዓርስኻ ምኽክል ስሚዒት ተመዕዋትነት ንምቕራፍ ክሕግዡዎን ዘይክሕግዡዎን ይኸእል፡፡
2. ስሚዒት ፅግዕተኛነት ዓቕምና ምሉእ ንምሉእ ከይንጥቀመሉ ይገብርና፡፡
3. ብዝኻኣልናዮ ዓቕሚ ንኻሊእ ሰብ ምሕጋዝ ዓርስና ከይንኸእል ፅንቅፋት ይኾነናዮ፡፡
4. ብዓርስና ምትእምማን እንኸእል ብዛዕባ ዓርስና ቅኑዕ ዝኾነ ግንዛብ እንትህልውናዮ፡፡
5. ኣተሓሳስባና ምስ ካልኦት ምስምዕማዕ ንክንኸእል ናይ ካልኦት ሓሳብ ተቐቢልና ምፍፃም ይግበእና፡፡

II. ኣብ ትሕቲ “ሀ” ንዝተዘርዘሩ ኣብ ትሕቲ “ለ” ካብዘለዉ ዝስማዕማዕ ብምምራፅ ኣዛምዱ፡፡

ሀ

ለ

1. ዓርስኻ ምኽክል	ሀ. ምጣነ ሃፍቲ ሃገርን ሰላም ህዝብን ይጎድእ
2. ዓርሱ ዘይኸእል ተምሃራይ	ለ. ብዓርሱ ዝተኣማመን
3. ብዛዕባ ዓርሱ ቅኑዕ ግንዛብ ዘለዎ	ሐ. ፅግዕተኛ
4. ጉቦ ብምሃብ ዋኒንካ ምፍፃም	መ. ተኸራኽርካ ክተእምን ምኽክልን ወይ ድማናይ ካሊእ ሰብ ሓሳብ ኣሚንካ ምቕባል
5. ዘይሕጋዊ ንግዲ	ረ. ፈተና ቐዲሑ ዝሰርሕ

III. ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ቅኑዕ መልሲ ምረጹለኹም፡፡

1. ብዓርስኻ ምትእምማን

- ሀ. ዝሸነ ሰብ እንተዲዲሩ ብጉያ ቐዳማይ ምውፃእ ይኸእል ማለት'ዩ፡፡
- ለ. ዓቕምን ክእለትን ኣመዛዚንካ ብምርዳእ ብናይ ዓርስኻ ፃዕሪ ባዕልኻ ንምኸኣል መሰረት'ዩ፡፡
- ሐ. ብቐሳውን መንፈሳውን ድልየት ምስ ካልኣት ተግባርኻ ንምዕጋብ እንትበሃል ተለማማዲ ዘይምኻን'ዩ
- መ. “ለ”ን “ሐ”ን መልሲ እዮም፡፡

2. ዓርስኻ ንምኸኣል

- ሀ. ፍሉጥ ሰብ ምኻን ይድለ.
- ለ. ተገዲድኻ ምስራሕ ይድለ.
- ሐ. ብፍልጠት ዓርስኻ ምምዕባልን ምጥንኻርን ይድለ.
- መ. ‘ለ’ን ‘ሐ’ን መልሲ እዮም

3. ዓርስ እምነት ዘለዎም ሰባት

- ሀ. ናይ ካልኣት ሰባት ሓሳብ ኣይቕበሉን
- ለ. ሓደሽቲ ነገራት ንምፍጣር ይፅዕሩ
- ሐ. ሓሳብ ሰብ ፅን ኢሎም ይዳምፁ፤ ናይ ባዕሎም እምነት'ውን ብግልፅን ብትኽክልን ንካልኣት የረድኡ፡፡
- መ. ካብ “ሀ” ወፃኢ ኩሎም ቅኑዕ መልሲ እዮም፡፡

4. ፅግዕተኛነት

- ሀ. ብዘይድኻም ምንባር ስለዝኸእል ረብሓ ኣለዎ፡፡
- ለ. ሞራል እናስኣነ ስምዒት ታሕተዋይነት ይፈጥር
- ሐ. መሰረት ዕብየት'ዩ
- መ. ኹሎም መልሲ እዮም

5. ጌጋኝ አሚንካ ምቕባል ጠቅሚ ዝኸውን

ሀ. ካብ ሓያላት ሰባት ቁጠቦን ቅፅዓትን ንምድሓን ተባሂሉ ዝተገበረ እንትኸውንዩ

ለ. ምጣነሃፍታዊ ረብሓ ንምርካብ ተባሂሉ ዝተገበረ እንትኸውንዩ

ሐ. ትኸክለኛ ኹነታት ነገራት ብምምዝሃንን ምርዳእን ዝተገበረ እንትኸውንዩ

መ. ብካልኦት ሰባት ናእዳን ረብሓን ንምርካብ ተባሂሉ ዝተገበረ እንትኸውንዩ

IV. ነዞም ዝስዕቡ ባዶ ቦታታት ብትኸክለኛ ቃል ወይ ሓረግ ምልኡ፡፡

1. ዶብ እናጣሓስካ ሸቐጣት ናብ ውሽጢ ሃገር ምእታው _____ ይባሃል፡፡

2. ከም ማይ ቱቦ ኹሉ ግዘ ብናይ ካሊእ ሰብ ሓሳብ ምምራሕ መግለጺ ባህሪ _____ እዩ፡፡

3. ስልጣን ዘለዎም ሰባት ተጠቓምካ ዘይግባእ ረብሓ ንምርካብ እንትበሃል ዝዋሃብ መሕበለ _____ ይበሃል፡፡

V. ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ሓፂር መልሲ ሃቡ፡፡

1. ዕግዕተኛነት ዘስዕቦ ጉዳኦት ግለፁ፡፡
2. ዓርሰኛ ብምኽኣል ዝርከቡ ረብሓታት ዘርዝሩ፡፡
3. ዕኩስ ዓርሰ እምነትናን ኣታሓሳስባናን ምስ ካልኦት ሰባት ምጥዕዓም ንምንታይ የድሉ?